

Mbete kí Pol ndàngì adi Galati-je Ta-je kí dɔ mbete-ti kí Pol ndàngì adi Galati-je

Pol ndàngì mbete kin adi njékəwnə-je kí gay-gay kí 'to njékadmɛɛ-je kí dɔnangi Galati-ti. Dow gə al é se to kəl dɔnangi-é kí ɛ ɔw-ti oo ngá kin ('Ndó Knj 16:6; 18:23) əse to kəl-é kí taá-ti wa? Ɖ ndàngì mbete kin kɔɔ rɔ-né kì néndó-je kí ngòm kí gin joo kí ɔsi ta néndó liə: Adi to ta lə kadi dow təl rɔ-é go ndukun-ti, kì nékobe-je-ti lə jipi-je əse kadi dow isi kì dow dɔ rɔ-é ra né kí mɛɛ-é ndigi.

Njéndó dow-je né kí dan-ti-je kí 'to jipi-je kí koji kəy 'panè: Dow-je kí dɔnangi Galati-ti kí 'to jipi-je kí koji kəy al lé, kadi 'təl rɔ-dé go ndukun-ti lə jipi-je ə kadi d'ijə-dé ganjangi kɔɔ kadi 'nəl-né Lubə. Lo kɔr-é kí 1-2 lé, Pol ɔ dɔ tógi-ti liə kí ɛ to-né njəkɔwkulə kɔɔ kɔsi-né néndó kí ngòm kinlé ngərəngi. Go-ti, kɪ lo kɔr-é kí 3-4 lé, ɛ ndó-dé né kí tɔgrɔ-ti kí to təl kí dow à təl dow kí njururu kì takul kadmɛɛ Jeju Kristi ɓi kì takul kullə ra-é kí sobi dɔ-é al. To ramaji lə Lubə ɓi to təl rɔ go ndukun-ti al. Təl ta-é-ti, kɪ lo kɔr-é kí 5-6 lé, ɛ pa ta kí sobi dɔ taa kí Lubə taa njékadmɛɛ-je ilə-dé taá kì takul Jeju Kristi. Taa ɓá ɛ taa-dé ilə-dé taá kɔɔ kadi 'ra-né né-je kí maji al kí daji rɔ-dé ndigi al, ngà mɛɛ kisi kì dɔ taá-ti lə-dé lé, kadi 'ndigi-

na k̄i takul t̄ogi l̄ə Ndil k̄i aa njay. Pol t̄oji adi aa ȳer̄ér̄é k̄i né-je k̄i maji al k̄i to kandi kullə ra daji r̄o dow lé, ɔsi ta né-je k̄i to kandi kullə ra Ndil k̄i aa njay m̄eɛ kisi k̄i d̄o taá-ti l̄ə njèkadmeɛ.

T̄oji r̄o k̄i lapiya k̄i ra

R̄om 1:1-7

¹ Ma Pol, njèk̄owkulə l̄ə Jeju Kristi, ə to dow-je bá d'adi-m m'to njèk̄owkulə lé al r̄əm, bá to takul dow madi al r̄əm; ngà m'to njèk̄owkulə k̄i takul Jeju Kristi r̄əm, k̄i takul B̄obi-ji Lubə k̄i adi-é t̄osi ndəl ində lo t̄eɛ dan dow-je-ti k̄i d'oy r̄əm.

² J'isi nati k̄i ngank̄-m-je lay k̄i njèkadmeɛ bá m'ndàngi mbete kin m'adi-si s̄əi njèk̄əwn̄a-je k̄i gay-gay k̄i d̄onangi Galati-ti. ³ Kadi B̄obi-ji Lubə d̄e k̄i 'Babe Jeju Kristi d'adi ramaji k̄i lapiya lə-dé n̄ay s̄ə-si. ⁴ Jeju Kristi lé, ɛ ya ree oy k̄d̄o majal-je lə-ji, k̄d̄o k̄or-ji-né k̄ogi m̄eɛ né-je-ti k̄i majal k̄i d̄okaglo-ti k̄i ngosnè kin, ə to né k̄i m̄eɛ B̄obi-ji Lubə ndigi. ⁵ K̄osgaji t̄o k̄i d̄o Lubə-ti k̄i d̄o bal-bal! Am̄en!

Yay lə dow-je k̄i Galati

Gal 3:1-5; 4:9-20; 5:1-12

⁶ Lubə k̄i njèba-si k̄i takul ramaji l̄ə Kristi bá kalangi bè ya isi 'tusi-é in̄əi-é ə isi uni go Poyta k̄i Maji k̄i rangi kinlé to né k̄i ra-m b̄əl n̄a. ⁷ T̄ogro-ti, Poyta k̄i Maji k̄i rangi ya k̄àrè goto, ngà dow-je k̄i njétəl d̄o-si bá d'ow n̄ɔɔ; d̄e 'ndigi t̄əl d̄o Poyta k̄i Maji l̄ə Kristi k̄i nangi.

⁸ Ngà kinə, lé to j̄e ya əse to malayka madi k̄i d̄or̄a-ti bá ilə mb̄e Poyta k̄i Maji k̄i t̄o gay k̄i ɛ k̄i j̄e j'ilə mb̄e-é j'adi-si kete kin r̄əmə, kadi nd̄əl t̄o d̄o

dowbé-ti! ⁹ Ndɔki j'idə-si kete ya, ngà kí ngɔsnè-ti kin m'təl m'idə-si ya bəy m'panè: Kinə dow ilə mbe Poyta kí Maji adi-si bá tò gay kì ɛ kí ooi kete kin rəmə, kadi ndɔl tò dɔ dowbé-ti!

¹⁰ Ə kí bone bè kinlé se to dow-je bá m'sangi kadi 'piti-m əse Lubə bá m'sangi kadi-é piti-m wa? Se m'sangi kadi m'nəl dow-je wa? Kinə m'isi m'sangi kadi m'nəl dow-je bəy lé, m'a to ngonnjèkullə lə Kristi al.

Kəm rəbi kí Pol ingə-né Poyta kí Maji

¹¹ Ngankɔ-m-je kí njékadmeɛ, adi m'idə-si rəsi m'adi ooi, Poyta kí Maji kí ndɔki m'ilə mbe-é lé, to ta lə dow al. ¹² Kdɔ m'oo ta dow-ti al rəm, m'ndó rɔ dow-ti al rəm, ngà to Jezu Kristi bá tɛɛ kì dɔ-é adi-m m'gə.

¹³ †Panjiyə-m kí kete kí ndɔki m'isi m'pole-né Lubə kì jipi-je bəy lé, səi ooi ta-é maji. Ndɔki m'ulə kəm njékəwnə-je lə Lubə ndoo n̄a rəm, bá m'sangi kadi m'tɔɔ ko-dé rəm. ¹⁴ †Mɛɛ kúji ra Lubə-ti lə-ji jɛ jipi-je lé, dow-je n̄a ya dan gin dow-je-ti lə-m kí 'to dɔkasi-nə-je lə-m lé, mə ya m'itə-dé lay; kdɔtalə nékoɓe lə bɔbi-m-je lé, m'ra kullə-é kì rɔ tungə-m n̄a. ¹⁵⁻¹⁶ †Ngà kɛ bá loki m'nəy mɛɛ kɔ-m-ti bəy ya Lubə ində-m tagay ə ɓa-m kì takul ramaji liə; loki oo maji kadi n'adi kəm-m ijə dɔ Ngon-é-ti kadi m'gə-é, kdɔ kadi m'ilə mbe ta liə dan dow-je-ti kí 'to jipi-je al lé, m'ində ta-é n̄ɔ dow-ti al rəm, ¹⁷ bá m'ɔw

† **1:13** 1:13 Knj 8:3; 22:4,5; 26:9-11 † **1:14** 1:14 Knj 22:3

† **1:15-16** 1:15-16 Knj 9:3-6; 22:6-10; 26:13-18

bebo Jorijaleṃ-ti rɔ dow-je-ti kí 'to njékɔwkuḷə-je kete nɔ̄-m-ti kin al rəm, ngà tajinati nè ya m'ow dɔnangi Arabi-ti. Go-ti, m'təl m'ree bebo Damasi-ti gogi.

¹⁸ †Bal mutə go-ti bá m'ow bebo Jorijaleṃ-ti rɔ Sepasi-ti* kadi m'gə-é. Loki m'ow rəmə, m'isi be liə ndɔ dɔgi gidi-é m̄i. ¹⁹ Dow kí rangi kí dan njékɔwkuḷə-je-ti kí m'oo-é goto, ngà Jaki kí ngonkɔ 'Babe ya kì kár-é m'oo-é. ²⁰ Ta kí m'ndangi m'adi-si kinlé, kí nɔ̄ Lubə-ti, m'ədi ta al.

²¹ Go-ti, m'ow go lo-je-ti kí dɔnangi Siri-ti rəm, bá dɔnangi Silisi-ti rəm tɔ. ²² Ngà kí sobi dɔ njékəwnə-je kí gay-gay kí 'nam kàdi Kristi-ti kí d'isi dɔnangi Jude-ti lé, de d'oo-m kəm-dé-ti al. ²³ Ngà koo ya par bá d'oo ta-é 'panè: E kí ndɔki ulə kəm-ji ndoo lé, bone bè isi ilə mbɛ Poyta kí Maji kí sobi dɔ kadmeɛ kí ndɔki e ndigi ruti dɔ-é lé. ²⁴ Loki d'oo ta kí sobi dɔ-m kin bè rəmə, d'osi gaji Lubə.

2

Kingə-nə lə njékɔwkuḷə-je bebo Jorijaleṃ-ti Knj 15:1-29

¹ †Loki ra bal dɔgi gidi-é sɔ go-ti lé, je kì Barnabasi j'təl j'ow Jorijaleṃ gogi ə m'adi Titi ow sə-m tɔ. ² Ə kow-m Jorijaleṃ lé, to Lubə ya tɛɛ kì dɔ-é adi m'gə. Poyta kí Maji kí m'ilə mbɛ-é dan dow-je-ti kí 'to jipi-je al lé, e bá m'ow m'or go-é m'adi 'boy-je, nè kullə kí m'a ra əse e kí

† **1:18** 1:18 Knj 9:26-30 * **1:18** 1:18 Piyər bá 'ba-é Sepasi tin.

† **2:1** 2:1 Knj 11:30; 15:2

m'ra kete ngá kinlé à kǝ to kullə kǝ kǝgi kare. M'or-dé gay bá m'or go-é m'adi-dé. ³ Ngá Titi kǝ to greki kǝ ɔw sə-m lé ya kàrè, dow uwə-é ijə-é ganjangǝ al. ⁴ Bè ya kàrè, dow-je madi 'ndigi kijə-é ganjangǝ. Dowbé-je lé, 'ra rɔ-dé kǝ ngankɔ-ji-je kǝ njékadmɛɛ-je ə 'ree njɔy d'isi dan-ji-ti kɔɔ kində manji ta kǝ sɔbi dɔ taa kǝ Jeju Kristi taa-ji ilə-ji taá, kɔɔ nam kǝ j'nam kàdì-é-ti kin ə ra-ji-né bə-ti lə ndukun. ⁵ Dɛ kinlé, jɛ j'ulə dɔ-ji gin tɔgi-ti lə-dé al rəm, bá tarəbi kǝ sɛ bè ya kàrè j'ingə j'adi-dé nja kàrè al rəm, kɔɔ kadi ta kǝ tɔgrɔ-ti kǝ tɔ mɛɛ Poyta kǝ Maji-ti lé tɔ-né lo tɔ-é-ti dan-si-ti. ⁶ Ə ta lə dɛ kǝ ndɔki dow-je d'oo-dé kǝ 'boy-je lə-dé kin kàrè, tɔ-dé 'boy-je kinlé usi-m né kàre al. Kɔɔ Lubə ɔr kəm dow al. Né kǝ rangǝ kàre ya kàrè d'uwə-m d'adi m'ra al. ⁷ Ngá, koo bá d'oo kǝ Lubə adi-m kullə kilə mbe Poyta kǝ Maji dan dow-je-ti kǝ d'ijə-dé ganjangǝ* al, titi kǝ adi-né Piyər kullə kilə mbe Poyta kǝ Maji dan dow-je-ti kǝ d'ijə-dé ganjangǝ kinlé bè tɔ; ⁸ kɔɔtalə Lubə kǝ ra kullə mɛɛ Piyər-ti adi-é to njèkɔwkulə dan dow-je-ti kǝ d'ijə-dé ganjangǝ kinlé, ɛ ya tɔ bá ra kullə mɛɛ-m-ti adi-m m'to njèkɔwkulə dan dow-je-ti kǝ d'ijə-dé ganjangǝ al tɔ. ⁹ Loki Jaki-je, kǝ Sepasi-je, kǝ Ja-je kǝ dow-je d'oo-dé kǝ tɔgi njékəwnə-je titi gajǝ kǝ ngɔwdan kəy-ti bè lé, 'ree 'gə kǝ ramaji lə Lubə nəy sə-m rəmə, d'ulə jikɔl-dé d'adi-ji jɛ kǝ Barnabasi kadi tɔji kində kǝ d'ində rɔ-dé nati sə-ji. Beba ndi-ji usi go-nə-ti kadi jɛ j'a kɔw dan dow-je-ti kǝ d'ijə-dé ganjangǝ al ə dɛ d'a kɔw dan

* **2:7** 2:7 Dow-je kǝ d'ijə-dé ganjangǝ al to dɛ kǝ 'to jipi-je al. Ngá dɛ kǝ d'ijə-dé ganjangǝ lé bá 'to jipi-je tɔ.

dow-je-ti kɪ d'ijə-dé ganjangi tɔ. ¹⁰ Dəji ya par ə 'dəji-ji kadi j'adi mɛɛ-ji ole dɔ njéndoo-je-ti ə to né kɪ uwə mɛɛ-m adi m'ra tɔ. †

Pol kɔl kɪ Piyər

¹¹ Ngà loki Sepasi ree bebo Antiosi-ti lé, ra né kɪ maji al adi m'idə-é kəm-é-ti rəsi. ¹² Kdotalə kete bəy bá kadi dow-je madi d'ɪ rɔ Jaki-ti 'ree lé, Piyər uso né nati kɪ dow-je kɪ 'to jipi-je al; ngà loki də 'ree rəmə, ɛ bəl jipi-je adi ra gosi ɔr rɔ-é ɔ ngərəngi. ¹³ Jipi-je madi 'ndaji kəm Piyər adi d'isi 'tulə rɔ-dé nati tɔ; sar ya Barnabasi kàrè 'ra-é d'adi isi tulə rɔ-é nati tɔ. ¹⁴ Loki m'oo kɪ panjiyə-dé kin tɔ njururu al, adi ɔw nati kɪ ta kɪ tɔgrɔ-ti kɪ tɔ mɛɛ Poyta kɪ Maji-ti al lé, m'idə Sepasi takəm dow-je-ti lay m'panè: «I kɪ 'to jipi ya mbati panjiyə jipi-je ə un panjiyə dow-je kɪ 'to jipi-je al kɪ d'adi mɛɛ-dé lé, ra ban bá 'ndigi kadi də kɪ 'to jipi-je al kɪ d'adi mɛɛ-dé lé, 'təl d'un panjiyə jipi-je bəy wa?»

¹⁵ «Jɛ lé, j'to jipi-je kɪ koji kəy bi j'to kɪ dan gin dow-je-ti kɪ jipi-je d'oo-dé kɪ njéramajal-je kin al. ¹⁶ †Ngà gə kɪ j'gə kɪ to təl rɔ go ndukun-ti bá ta ɔr-né dɔ dow-ti al, ngà ta ɔr dɔ dow-ti kɪ takul kadmɛɛ Jeju Kristi kinlé, jɛ kàrè j'adi mɛɛ-ji Jeju Kristi tɔ; kdɔ kadi ta ɔr-né dɔ-ji-ti kɪ takul kadmɛɛ Kristi, bi kɪ takul təl rɔ go ndukun-ti al; kdotalə dow kɪ ta à kɔr dɔ-é-ti kɪ takul təl rɔ go ndukun-ti ya goto‡. ¹⁷ Ngà kinə sangi kɪ j'sangi kadi ta ɔr dɔ-ji-ti kɪ takul nam kàdɪ Kristi-ti kinlé, tɔji kɪ jɛ j'to njéramajal-je tɔ lé, se kadi Kristi to njəkosi

† **2:10** 2:10 'Ndó Knj 11:29-30 † **2:16** 2:16 a Róm 3:20; b Róm 3:22 ‡ **2:16** 2:16 Pa 143:2

kuti majal wa? Nda bè al! ¹⁸ Kdotalə né-je kí m'tusi m'inə kinlé, kinə m'təl m'isi m'ra gogi bəy rəmə, ma ya m'təl njèkal do ta. ¹⁹ Kdotalə ma ya m'toki dow kí oy kì kəm rəbi lə ndukun bè, adi kí sobi do ndukun rəmə, ma m'oy kdo kadi m'isi kəm kdo Lubə. ²⁰ Ma lé, m'fə-m kagdəsi-ti nati kì Kristi, adi to ma bá m'isi kì do-m taá al ngá, ngà to Kristi bá isi kəm meɛ-m-ti; kisi-m kì do-m taá kí bone bè kinlé, m'isi kì takul kadmeɛ Ngon lə Lubə. E lé ndigi-m, ə oy gangi-né do-m. ²¹ M'mbati ramaji lə Lubə al; kdotalə kinə kortado-ti tò kì takul təl ro go ndukun-je-ti rəmə, Kristi oy kì ndangi kare.»

3

Ndukun-je kì kadmeɛ

Rom 4; 8:14-17

¹ Kobi! Kobi! Səi dow-je kí donangi Galati-ti lé 'mbəi bè! Nə bá təl do-si wa? Səi kí ta lə Jeju Kristi kí 'fə-é kagdəsi-ti kin kí d'or gin-é ngéréré-ngéréré d'adi 'gəi lé ya ban wa? ² M'a dəji-si ta kare-rè kadi iləi-mi-ti: Ndil kí aa njay kí Lubə adi-si lé, adi-si kdo təl kí 'təli ro-si go ndukun-je-ti əse kdo kadi kí adi Poyta kí Maji to ta kí togro-ti wa? ³ Kin to mbə kí ban ə 'mbəi nə bè wa? Ndo ki uləi gin-é kí Ndil kí aa njay lé ngəsnə 'ndigi toli ta-é kí go tógi dow-ti ngá wa? ⁴ Né-je kí tɛɛ do-si-ti asi bè kinlé, kadi tò kogi kare wa? 'Dé! Ə kadi tò kogi kare ma! – Lubə kí adi-si Ndil kí aa njay rəm, ⁵ bá ra nékoji-je dan-si-ti rəm lé, ra kdo təl kí 'təli ro-si go ndukun-je-ti əse kdo kadi kí adi Poyta kí Maji to ta kí togro-ti wa?

6 †Abrakam kàrè, ndòki adi mēē-é Lubə, bá Lubə ɔr-né ta dɔ-é-ti.* 7 †ʒn é kadi 'gəi maji kí dow-je kí d'adi mēē-dé bá 'to ngan lə Abrakam. 8 Rəm bá, mbete kí aa njay ɔji kete kí Lubə à kɔr ta dɔ dow-je-ti kí 'to jipi-je al kì takul kadmēē, adi pa ta lə Poyta kí Maji kinlé adi Abrakam kete panè: Gin dow-je kí dɔnangi-ti nè lay ya d'a kingə tɔrndi dɔ-ti kì takul-i†. 9 Beba dē kí d'adi mēē-dé lé, d'ingə tɔrndi dɔ-ti nati kì Abrakam kí to njèkadmeē tɔ. 10 Ɖ dow-je lay kí d'ubə kul təl rɔ go ndukun-ti lé, ndɔl tò dɔ-dé-ti. Kdɔtalə 'ndàngi mēē mbete-ti kí aa njay 'panè: Ta-je lay kí 'ndàngi mēē mbete ndukun-je-ti lé, dow kí rá-rá kí təl rɔ-é go-ti lay uwə njarara al lé, ndɔl tò dɔ-é-ti. 11 Adi tò ndaa-ti rəsi kí Lubə ɔr ta dɔ dow-ti kì takul təl rɔ go ndukun-je-ti al, kdɔ 'ndàngi mēē mbete-ti kí aa njay 'panè: Dow kí njururu à kisi kəm kì takul kadmeē.‡ 12 Kdɔtalə kadmeē-je kì ndukun ɔw nati al; ngà ndukun panè: Dow kí təl rɔ-é go ndukun-je-ti rəmə, à kisi kəm kì takul ndukun.§

13 Kristi gangi dɔ-ji ɔr ndɔl lə ndukun dɔ-ji-ti ə ɛ bá adi ndɔl kí tò kdɔ-ji nɔy dɔ-é-ti - kdɔtalə 'ndàngi mēē mbete-ti kí aa njay 'panè: Dow kí rá-rá kí 'bə-é kagi-ti lé, to dow kí ndɔl tò dɔ-é-ti* - 14 Gin-é kin bá tɔrndi kí sɔbi dɔ Abrakam lé, dow-je kí 'to jipi-je al d'ingə-né kì takul Jeju Kristi rəm, bá jəi kàrè Ndil kí aa njay kí Lubə un mindi-é kdɔ kadi n'adi-ji lé j'ingəi-né kì takul

† 3:6 3:6 Rəm 4:3 * 3:6 3:6 Kgn 15:6 † 3:7 3:7 Rəm 4:16

† 3:8 3:8 Kgn 12:3 ‡ 3:11 3:11 Aba 2:4 § 3:12 3:12 Mbl 18:5

* 3:13 3:13 Det 21:23

kadmɛɛ to.

¹⁵ Ngankɔ-m-je kí njékadmɛɛ, m'a kun né kí dow-je d'isi 'ra kɔɔ pa-né ta kadi-si ooi: Dow bɛy é, kinə ndàngi mbete néndubə kì gangi-é kí tuwə ra-né lé, dow kí rangi à bujuru kɔgi al rəm, bá dow à təl ra rangi al rəm. ¹⁶ Ə Lubə un mindi-é adi Abrakam-je kì ngonka-é. Adi to ta kí sobi ɔɔ dow káre-rè ə ngonka-é lé to Kristi. 'Ndàngi mɛɛ mbete-ti kí aa njay lé, 'panè: Nganka-é-je al, adi to ta kí sobi ɔɔ dow-je n̄a al.† ¹⁷ Ooi ta kí m'ndigi pa ban: Mbete néndubə kí Lubə ra kì gangi-é kí tuwə ra-né kinlé, ndukun kí bal busɔ kì kormutə go-ti bɛy bá ree lé, à kasi bujuru kɔgi kɔɔ kadi kunmindi lə Lubə təl tò kɔgi kare al. – ¹⁸ †Kɔɔtalə, kinə dow à kingə néndubə kì takul təl rɔ go ndukun-ti rəmə, lé à tò kì takul kunmindi al ngá. Ə to takul kunmindi lé bá Lubə ra-né maji kì Abrakam tin.

¹⁹ Ə kinə tò bè rəmə ndukun tò kɔɔ ri wa? Ndukun ree go-ti, kɔɔ kadi kaldɔta-je tò-né ndaa-ti rəsi, sar ya kadi ngonka Abrakam kí Lubə un mindi-é adi-é lé ree-né; malayka-je d'adi dow-je 'gə ndukun lé, kì takul njètaa ta kadi dow-je. ²⁰ Ə dow-je joo bá dow à taa ta ta ɛ kì káre-ti kadi madi-é, ngà kunmindi lé, Lubə ya kì kár-é ɔɔ-ti.

²¹ Ndukun lé, se ɔɔsi ta kunmindi lə Lubə wa? Bè al! Kinə ndukun to kí kadi kɔɔ kadi dow-je d'isi-né kəm rəmə, lé ta kí kɔɔ ɔɔ-ti à ree kì takul ndukun ya tɔgrɔ-ti. ²² Ngà mbete kí aa njay panè: Dow-je lay ya majal ɔɔ be ɔɔ-dé-ti, kɔɔ kadi né kí

† **3:16** 3:16 Kgn 12:7 † **3:18** 3:18 Ròm 4:14

Lubə un mindi-é kadi n'adi njékadmeɛ-je lé, ɛ adi kɪ takul kadmeɛ Jeju Kristi.

²³ Kete bəy bá kadi kadmeɛ ree lé, ndukun uwə-ji dangay-ti ngəbi-né dɔkaglo kí kadmeɛ à toji-né rɔ-é ndaa-ti rəsi. ²⁴ Bè ya tɔ é ndukun lé, to njèkində kəm-é go-ji-ti kɔ kor nɔ-ji sar kadi Kristi ree-né, kɔ kadi ta ɔr-né dɔ-ji-ti kɪ takul kadmeɛ. ²⁵ Loki dɔkaglo kadmeɛ ree lé, jəi j'isi gin tógi-ti lə njèkində kəm-é go-ji-ti kinlé al ngá. ²⁶ Kɔtalə səi lay ya 'toi ngan lə Lubə kɪ takul kadi kí adi meɛ-si Jeju Kristi; ²⁷ adi səi lay kí 'ra-si batəm kɔ nam kí 'nami kàdɪ Kristi-ti lé, panjiyə Kristi ya bɪkti tɔ rɔ-si-ti. ²⁸ Səi lay ya 'toi dow-je kí káre-rè kɪ takul nam kàdɪ Jeju Kristi-ti, adi to jipi əse to jipi al kàrè to né kí ngay al rəm, bá to bə əse to bə al kàrè to né kí ngay al rəm, bá to dené əse to dingəm kàrè to né kí ngay al rəm. ²⁹ † to kí 'toi dow-je lə Kristi ya kin rəmə, 'toi nganka Abrakam tɔ, adi néndubə kí Lubə un mindi-é kɔ kadi n'adi-é lé, səi a kingəi tɔ.

4

¹ Ə ta kí m'ɔw pa ban: Ngon kí à to njènéndubə lé, ɛ ya to 'ba né-je lay, ngà loki dɔ-é này bəy lé, né kí tɔ gay rɔ-é-ti kɪ bə goto. ² Ngà ɛ isi gin tógi-ti lə njèkində kəm-dé go-é-ti, kɪ njékoo go né-je-ti liə sar kadi dɔkaglo kí bɔbi-é oji lé asi-né. ³ Jəi kàrè, loki ndɔki j'toi kɪ ngan-je bè bəy lé, j'rai bə lə né-je kí kɔgi kare bè kí dɔnangi-ti; ⁴ ngà loki dɔkaglo asi lé, Lubə ulə Ngon-é, adi dené oji-é, ə ɛ kàrè ulə dɔ-é gin tógi-ti lə ndukun. ⁵ † Bè kadi

† 3:29 3:29 Ròm 4:13 † 4:5 4:5 Ròm 8:15-17

taa-né dow-je kí d'isi gin tógi-ti læ ndukun ilə-dé taá, kɔɔ kadi j'təli ngan læ Lubə. ⁶ Kɔɔtalə to kí j'toi ngan læ Lubə lé bá, ɛ ulə-né Ndil Ngon-é adi isi mɛɛ-ji-ti, adi isi ndàngi ɔɔ-é panè: Aba! Bobi-m! ⁷ Bəba i 'to bə al ngá, ngà i 'to ngon kí koji kəy; ə kinə i 'to ngon kí koji kəy rəmə, i 'to njénéndubə kì takul Lubə tɔ.

Ta ɔ mɛɛ Pol kɔɔ njékəwnə-je kí ɔnangi Galati

⁸ Low ndəki lé, səi 'gəi Lubə al, 'rai bə læ magi-je kí 'to lubə-je kí tɔgrɔ-ti al. ⁹ Ngà bone bè kí səi 'gəi Lubə, əse kí Lubə gə-si maji ngá kinlé, ra ban bəy bá 'ndigi kəsi naki-naki təli kuləi rɔ-si mɛɛ né-je-ti kí tógi-dé goto, kí to ngan né-je kí mɛɛ wəy kare kin, kɔɔ kadi 'rai bə læ-dé gogi bəy wə? ¹⁰ Isi indəi kəm-si go ndɔ-je-ti, kì go nəy-je-ti, kì ɔɔkaglo-je-ti, kì bal-je-ti al ban! ¹¹ 'Rai adi m'bəl m'panè kɔɔ kí m'ingə kɔɔ ta læ-si kinlé à kɔɔ tɔ kəy kare.

¹² Ngankɔ-m-je kí njékadmɛɛ, kɔgri ya, 'titi-nə sə-m titi kí mə m'titi-né-nə sə-si kin bè. ¹³ Né kí maji al káre ya kàrè səi 'rai sə-m al. 'Gəi maji kí ndəki mɔy bá to kəm rəbi kí ɔɔsəy kí m'ilə-né mbɛ Poyta kí Maji dan-si-ti. ¹⁴ Məti kí rɔ-m-ti kí ingəi kɔɔ-é kin kàrè, səi 'nədi-mi al rəm, bá m'to nə kəm-si-ti al rəm; ngà kuwə bá səi uwəi-mi rɔ-si-ti toki malayka læ Lubə bè, toki Jəju Kristi bè. ¹⁵ Ə rənəl kí ndəki 'rai nə lé tɔ rá ngá wə? Kɔɔtalə m'pa ta læ-si m'panè: Kinə lé to né kí a kasi rai rəmə lé, kəm-si ya kàrè ndəki a tɔri kadi-mi. ¹⁶ Ngà m'təl njəba læ-si kɔɔ ta kí tɔgrɔ-ti kí m'idə-si lé tɔ bəy wə? ¹⁷ Njékadi rɔ-dé ngə njim

rɔ-si-ti kinlé, to rɔ nga njim kí maji al; de 'ndigi kɔr-si rɔ-ji-ti kɔgi, kɔɔ kadi rɔ-si tɛl nga njim rɔ-dé de-ti. ¹⁸ To né kí maji kadi rɔ dow nga njim lo ra maji-ti kɔ dɔkaglo-je lay, bi kadi m'isi dan-si-ti ya par tá al. ¹⁹ Ngan-m-je, m'tɛl m'isi m'ingɔ kɔ gogɔ kɔɔ ta lə-si titi ndo kí ra dené kin bè, sar kadi ta lə Kristi rusi-né mɛɛ-si. ²⁰ Kí ngɔsnè-ti kinlé, m'ndigi kadi mɔ ya m'a rɔ-si-ti nɔɔ bá m'a koo gangɔ ndi-m kí m'a pa-né sɛ-si ta bɔy, kɔɔtalə ta kí dɔ-si-ti lé ubɔ ta-m gususú. ²¹ Sɛi kí 'ndigi kuləi dɔ-si gin ndukun-ti lé, idəi-mi adi m'oo. Ta kí mbete ndukun pa lé, ooi al wa? ²² Kɔɔ 'ndangi 'panè: Abrakam oji ngan-je kí dingəm joo; ɛ kí káre kɔ-é to bɔ, ə ɛ kí káre kɔ-é to bɔ al to. ²³ Ngà ngon kí kɔ-é to bɔ lé, d'oji-é titi kí dow-je d'oji-né-nɔ kin ya, ngà ngon kí kɔ-é to bɔ al lé, d'oji-é kɔji kí go kunmindɔ-ti. ²⁴ Ta kinlé to mɛɛ ta: Dené-je kinlé, 'toji kulənoji kí gin joo. ɛ kí dɔsay toji kulənoji kí 'dɔɔ nati dɔ mbal Sinay-ti; ɛ bá to Agar kí oji bɔ; ²⁵ Agar lé, toji mbal Sinay kí dɔnangi Arabi-ti – ə ɛ toki bebo Jorijaləm kí bone bè, kɔɔtalə Jorijaləm kɔ dow-je kí mɛɛ-é-ti 'to bɔ-je. ²⁶ Ngà Jorijaləm kí taá lé, to bɔ al, ə ɛ bá toki kɔ-ji bè. ²⁷ Kɔɔtalə 'ndangi 'panè:
 I kí ndɔki 'to kuji dené,
 I kí ndɔki oji ngon al lé,
 'Ra rɔnəl! 'Tilə kole,
 'Ilə 'ndil rɔnəl, i kí ndɔki 'gɔ to ndo al.
 Kɔɔtalə ngan lə dené kí d'inɔ-é kɔgi lé,
 d'a nɔ kitə ngan lə dené kí njəngow.*

* 4:27 4:27 Eja 54:1

28 Ngankɔ-m-je, səi lé, 'toi ngan-je kí d'oji-si kí go kunmindi-ti, gangi-é kí d'oji-né Isaki† kí go kunmindi-ti kin bè. 29 Ngà titi kí ndoki ngon kí d'oji-é kì gangi-é kí d'oji-né ngan-je ulə-né kəm ɛ kí d'oji-é kì tógi lə Ndil kí aa njay ndoo kinlé, bone bè kàrè tò bè ya tɔ. 30 Ə 'ndàngi mee mbete-ti kí aa njay 'panè ri wa? 'Ndàngi 'panè: 'Tubə bə kin kì ngon-é burə, kdɔtalə ngon bə à to njènéndubə nati kì ngon lə dené kí to bə al al.‡ 31 Bəba ngankɔ-m-je, jəi j'toi ngan lə dené kí to bə kin al, ngà j'toi ngan lə dené kí to bə al.

5

Taa kilə taá lə njèkadmee

1 Kristi taa-ji ilə-ji taá kɔ kadi j'toi bə-je al ngá. Ən é əi lo kə-si-ti njàngi bi 'təli iləi jugi ra bə mindi-si-ti gogi al ngá. 2 Ooi! Mə Pol m'a kidə-si rəsi; kinə adi d'ijə-si ganjangi rəmə, Kristi to né kí kogi káre rə-si-ti. 3 M'təl m'osi kagi dɔ-ti rangi ya bəy m'panè: Dow kí rá-rá kí sangi kadi d'ijə-é ganjangi rəmə, tò kadi təl rə-é go ndukun-je-ti lay tɔ bane. 4 Səi kí 'sangi kadi ta ɔr dɔ-si-ti kì takul təl rə go ndukun-ti lé, səi ya ɔri rə-si kogi rə Kristi-ti, adi 'goti mee ramaji-ti liə. 5 Kí sobi dɔ-ji jə rəmə, j'isi 'ngəbi kadi ta ɔr dɔ-ji-ti kì takul kadmee; ɛ bá to né kí jə j'ində mee-ji dɔ-ti kadi Ndil kí aa njay ra adi-ji. 6 Kɔ kí sobi dɔ nam kàdì Jeju Kristi-ti lé, kijə ganjangi-je, kì kijə ganjangi al-je kin, to né kí 'ngay al. Ngà kadmee

† 4:28 4:28 Isaki to ngon kí Abrakam oji-é ki go kunmindi-ti lə Lubə (Kgn 21:1-3). ‡ 4:30 4:30 Kgn 21:9-10

kí ra kullə kadi ndigna tò-né kin ya par to né kí tɔgrɔ-ti. ⁷ Ndɔki ɔwi maji-maji ngà to ná bá ree ilə-si kagi ɔgi-si təl rɔ-si go ta-ti kí tɔgrɔ-ti lé to bəy wa? ⁸ Takɔji kinlé, to takɔji kí i rɔ njəba-si-ti lé al. ⁹ †Əm kí sɛ bə ya à ra kadi nduji kí lɔy lay ya i. ¹⁰ M̄ə rəmə, nam kí m'nam kàdì 'Babe-ti lé, ra adi m̄e-m nda kɔy dɔ-si-ti, to kí a tɔɔi kuri rangi al. Ngà dow kí təl dɔ-si kinlé, lé to ná-ná ya kàrè ta-é à kusi dɔ-é-ti. ¹¹ Ə kí sobi dɔ-m m̄ə lé, ngankɔ-m-je kí njékadm̄e, kinə m'isi m'ilə mbɛ kijə ganjangi bəy ngà d'ulə kəm-m ndoo kdɔ ri wa? Kinə m'ilə mbɛ kijə ganjangi bəy lé, koy Kristi kagdəsi-ti à to jigi tugə dow bəy wa? ¹² Ə dɛ njétəl dɔ-si-je kinlé, kijə ya d'ijə rɔ-dé lé girim 'gangi ə ri ra!

*Ra ndigi lə-ji al, ngà ra ndigi lə Ndil kí aa njay
Rɔm 8:1-14; 13:12-14*

¹³ Ngankɔ-m-je kí njékadm̄e, sɛi lé, 'ba-si 'taa-si d'ilə-si taá. Ngà kɛ bá kadi iləi jirə dɔ taa kilə taá-ti lə-si kin kadi 'rai-né né kí nəl daji rɔ-si kin al, ngà k̄i takul ndigna rəmə, kadi 'təli ngannjékullə-je lə-nə. ¹⁴ Kdɔtalə ndukun b̄ikti lay ya to kí 'kəw dɔ-é m̄e ta-ti kí káre-rè kin: 'A ndigi dow madi-i toki rɔ-i bə*. ¹⁵ Ə kinə isi 'tɔi-nə, 'gangi-nə bati-bati rəmə, kadi ooi maji; sɛi a tuji-nə.

¹⁶ Bəba m'a kidə-si rəsi; adi Ndil kí aa njay ɔr nɔ-si rəmə, né-je kí daji rɔ-si ndigi kinlé a rai al. ¹⁷ †Kdɔtalə né-je kí daji rɔ dow ndigi lé, ɔsi ta né-je kí Ndil kí aa njay ndigi; ə né-je kí Ndil kí aa

† 5:9 5:9 1Kɔ 5:6 * 5:14 5:14 Mbl 19:18 † 5:17 5:17 Rɔm 7:15-23

njay ndigi kàrè, ɔsi ta né-je kí daji rɔ dow ndigi to. Né-je lé d'osi-na ta ya dorɔ; bè kɔ kadi sɛi 'rai né kí mee-si ndigi al. ¹⁸ Ngà kinə to Ndil kí aa njay bá ɔr nɔ-si rəmə, sɛi isi gin tɔgi-ti lə ndukun al. ¹⁹ Né-je kí daji rɔ dow ndigi lé tɔ ndaa-ti rəsi. Né-é-je lé to kaya kí ra, kɛ ra né-je kí tɔ nɛ-nɛ, kɛ néra kí jugi-jugi, ²⁰ kɛ pole magi, kɛ ra kugə, kɛ koo kəm-na al, kɛ gaki-na, kɛ kim-na, kɛ kəm kí tidi tir-tir dɔ-na-ti, kɛ jangi kɛ nɛ, kɛ kumə-na dɔ-na-ti, kɛ gangi-na, ²¹ kɛ kəmnda, kɛ ra gɔyibi, kɛ ra gɔnəkuso, kɛ ra né-je kí titi-na kɛ né-je kí bè kin. Titi kí ndɔki m'pa-né kete lé, m'təl m'pa ya bəy m'panè: Dow-je kí njékisi ká ra né-je-ti kí bè kinlé, d'a to dow-je kí kɔbe-ti lə Lubə al. ²² Ngà kandi kullə lə Ndil kí aa njay kí mee dow-ti lé to ndigi dow-je, rɔnəl, lapiya, kilə mee dɔ madi-é-ti, ramaji, meemaji, kaɔndi-ti, sol ləm-ləm, koremee; ²³ ndukun ɔsi ta né-je kí bè kinlé al. ²⁴ Dow-je kí 'to 'lə Jeju Kristi lé, 'bə daji rɔ-dé kagdəsi-ti nati kɛ bo né-je kí uwə-é bə-ti kɛ ndəgi bo né-je liə kí majal. ²⁵ J'isi kɛ dɔ-ji taá kɛ takul Ndil kí aa njay, ɛn ɛ j'adi Ndil kí aa njay lé ya tɔ bá ɔr nɔ-ji. ²⁶ Adi j'osi gaji rɔ-ji j'sangi-né ta-na al rəm, bá j'imi-né-na al rəm tɔ.

6

Ta kí sɔbi dɔ gəti-na rəm, ra maji rəm

Rɔm 2:3-11; Əbr 6:10-12

¹ Ngankɔ-m-je kí njékadmee, kinə dow madi usi mee majal-ti bá ooi rəmə, sɛi kí Ndil kí aa njay isi ɔr nɔ-si lé, 'goli-é kɛ ta kí sol ləm-ləm iləi-é rəbəə gogi. Ə i ya kàrè, 'oo go rɔ-i maji, nè 'a

kì kusi mee nēnā-ti tɔ. ² 'Gəti sə-nā nəkoti-je kí ɔy, rəmə to təl ya bá 'təli rɔ-si go ndukun-ti lə Kristi tin. ³ Ə dow kí to né al ya bá oo rɔ-é kí dow kí ngay rəmə, dowbé ya k̀i dɔ-é isi ədi rɔ-é. ⁴ Kadi nā-nā ya tən kullə ra-é kí sɔbi dɔ-é oo, é kinə maji rəmə, kadi-é ɔsi-né gaji rɔ-é ta kí 'liə-ti ya, bi kadi ɔji-né rɔ-é rɔ dow-je-ti kí rangi al. ⁵ Kdɔtalə nā-nā ya à koti né liə kí ɔy kí sɔbi dɔ-é.

⁶ Dow kí 'ndó-é né rəmə, kadi adi njèndó-é né kinlé, ubə siə maji né-je liə lay.

⁷ Ədi rɔ-si al, kdɔ dow sɔki Lubə al. Né kí dow dubi lé, né-é ya dowbé à kijə tɔ. ⁸ Dow kí dubi né kí maji al kí nəl daji rɔ-é rəmə, né kí dowbé à kijə mee né-ti kí nəl daji rɔ-é kinlé, to tuji kí à tuji; ngà dow kí dubi né kí nəl Ndil kí aa njay rəmə, né kí dowbé à kijə rɔ Ndil kí aa njay-ti lé, to kiskəm kí sartagangi. ⁹ J'adi dabi ra-ji dɔ maji kí ra-ti al; kdɔtalə maji kí ra lé kinə j'inəi ta-é al rəmə, ndɔ kijə ko-ti ə j'a kijəi né-é. ¹⁰ Ən é kəm rəbi ya j'ingəi rəmə, adi j'rai-né maji k̀i dow-je lay, ə kí boy nā lé, adi j'rai maji k̀i ngankɔ-ji-je kí njékadmee.

*Lo tɔl dɔ ta
Plp 3:2-11*

¹¹ Yən, mə ya ngá é m'ndàngi né kin k̀i ji-m boy gururu-gururu m'adi-si tin. ¹² Njèndigi ra né kadi d'oo-dé-né k̀i 'ngay-je kí sɔbi dɔ né kí tò rɔ-dé-ti lé, 'ndigi kuwə-si kadi ijəi ganjangi. 'Ra bè kdɔ kadi ta kí sɔbi dɔ koy Kristi dɔ kagdəsi-ti lé dow-je d'ulə-né kəm-dé ndoo kdɔ al ya dɔ bè. ¹³ Kdɔtalə də kí d'ijə-dé ganjangi kinlé, də ya kàrè 'təl rɔ-dé go ndukun-ti al, ngà də 'ndigi

kadi ijəi ganjangi kadi né kí tò rɔ-si-ti bá to né kɔsi gajɪ rɔ lə-dé. ¹⁴ Kí sobi dɔ-m ma lé, m'a kɔsi gajɪ rɔ-m kɪ né kí rangi nda al; koy lə 'Babe lə-ji Jeju Kristi dɔ kagdəsi ya par é m'a kɔsi-né gajɪ rɔ-m. Kɪ takul Kristi lé m'oo né-je kí dɔnangi-ti kɪ né-je kí 'bə-dé kagdəsi-ti kɔgi bè ə kɪ rɔ né-je kí dɔnangi-ti kàrè, m'nəy kɪ dow kí 'bə-é kagdəsi-ti kɔgi bè tɔ. ¹⁵ Kijə ganjangi to né kí 'ngay al rəm, bá kijə ganjangi al kàrè to né kí 'ngay al rəm; ngà kadi dow to nékində kí sigi bá to né kí boy. ¹⁶ Kadi lapiya, kɪ koo kəmtondoo nəy kɪ dow-je lay kí 'təl rɔ-dé go ta-je-ti kí m'pa kin rəm, kadi nəy kɪ Israyel-je* kí 'to dow-je lə Lubə rəm tɔ.

¹⁷ Kɪ nè kɔw kɪ kete kinlé, kadi dow adi-m kɔ al ngá, kɔ ndunə dɔ-je kí m'ingə kɔ ta kí sobi dɔ Jeju lé, tò rɔ-m-ti ngá. ¹⁸ Ngankɔ-m-je kí njékadmɛɛ, kadi ramajɪ lə 'Babe lə-ji Jeju Kristi nəy sə-si! Amen!

---

* **6:16** 6:16 Israyel-je kí 'to dow-je lə Lubə kí ta lə-dé tò nè kinlé dow-je kí ná-je 'panè to Israyel-je kí ngan lə Jakobi ya par, ngà dow-je kí dan-ti-je 'panè to dow-je lay kí d'adi mɛɛ-dé Jeju Kristi tɔ.

Ta lə Lubə Kunmindí kí Sigi
Mango: Ta lə Lubə Kunmindí kí Sigi (New
Testament)

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Mango)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

96bdbd07-24d6-556c-9e7c-7269c72880cd